D·N
24/2 1948

Missriktad välmening

En proposition som i realiteten, om än icke formellt, avser lagstiftning mot s. k. rashets har utarbetats inom justitiedepartementet. Enligt förslaget skulle i strafflagen införas en bestämmelse om straff för spridning av skrift som "genom grov kränkning av andras människovärde är ägnad att väcka allmän anstöt". I motiveringen förutsätter justitieministern "att den anstötlighet varom här kan bliva fråga skall hänföra sig allenast till det förhållandet att människor diskrimineras och förföljas på grund av medfödda, för någon hel grupp konstitutiva egenskaper"; i första hand gäller det "sådana faktorer som härstamning och språk, men även om religionstillhörighet kan tydligen bliva fråga, nämligen då denna, såsom i vårt land mestadels är fallet, framstår såsom betingad av den miljö en person från födseln tillhör och icke av ett senare träffat val mellan olika trosformer". I praktiken är det närmast fråga om inskridande mot den antisemitiska propagandan. I tidigare utkast till lagstiftning i ämnet har syftet klart angivits — det har talats om hets mot "en grupp av befolkningen med viss härstamning eller trosbekännelse" —, men av skilda, väsentligen lagtekniska skäl har man övergått till den mera allmänna formuleringen.

Redan denna formulering är ägnad att väcka betänkligheter. Kränkning av människovärdet är ett så ytterligt vagt begrepp att ett begagnande av den nya straffregeln tydligen måste bygga direkt på motiven, icke på lagtexten. Men även dessa motiv är oklara. Utgår man från justitieministerns ord, blir slutsatsen närmast att hets mot exempelvis judar, balter eller zigenare skulle vara straffbar, men icke hets mot katoliker eller Jehovas vittnen — ty i de sistnämnda fallen kan religionstillhörigheten i Sverige åtminstone i regel anses bero på "val mellan olika trosformer". Redan denna slutsats är dock osäker, och i andra fall (t. ex. baptister och pingstvänner) ger motiveringen än mindre ledning. Och vad menas med en "kränkning" som "är ägnad att väcka allmän anstöt"; just på de områden varom här är fråga skapar dessa uttryckssätt villrådighet. Med säkerhet kan därför antas att lagens tillämpning — om det hela inte skall stanna vid en tom deklaration — kommer att möta de största svårigheter och ge anledning till de mest skilda tolkningar. Redan av detta skäl — jämte grundsatsen att tryckfriheten inte bör begränsas annat än i trängande fall — måste tvekan uppstå om lämpligheten av en lagändring.

En mera pregnant utformning av lagtexten skulle emellertid inte hjälpa upp saken. Tanken på en lagstiftning i ämnet borde överges eller åtminstone omprövas. Här föreligger, synes det, ett föga genomtänkt försök att tillgodose ett syfte som i och för sig är gott, men vars förverkligande bör vinnas med helt andra medel.

De svenska förarbetena har föga beaktat utländska erfarenheter. Visserligen har en översikt givits av en del stadganden i främmande rätt, men debatt och praxis i utlandet har icke närmare belysts. Det finns därför särskild anledning att erinra om den utmärkta analys av detta ämne som ingår i den stora amerikanska presskommissionens utredningar. Denna analys är utarbetad av USA:s främste expert på presslagstiftningens område, professor Z. Chafee (Government and Mass Communications).

I USA har, trots den starka tendensen att skydda nationella och religiösa minoriteter genom lagstiftning, endast i några få stater bestämmelser införts om straff för hetsande uttalanden som anknyter till ras, färg och religion. Erfarenheterna är ytterst ogynnsamma. Antingen inskränkes tryckfriheten på ett verkligt kännbart sätt, eller också blir lagstiftningen ett slag i luften. Framför allt har det visat sig omöjligt att inskrida mot de i praktiken värsta formerna av propaganda, ty de har inte en sådan form att man rimligen kan tala om "kränkning" eller "hets". En tidning som vill förfölja negrer behöver inte överfalla negrerna med invektiv, utan kan i stället ge utförliga och konkreta beskrivningar av brott som begås av negrer; i själva verket är sannolikt den värsta formen av hets mot negrer just den i många sydstatstidningar vanliga metoden att alltid framhäva då en neger begått mord, stöld eller våldtäkt. På samma sätt förhåller det sig med andra slag av hets. Man kan exempelvis hetsa mot judarna genom att skriva att de korsfäste Jesus eller att familjen Roosevelt i själva verket heter Rosenfeld och är av judiskt ursprung eller genom att publicera de förfalskade Sions vises protokoll; detta är långt mera effektivt än en samling okvädinsord, men kan inte beivras. Den värsta propagandan är helt enkelt att ständigt markera skillnaden, att tala om katoliker, judar, negrer osv. — men här är ett förbud otänkbart.

Vidare anser man sig kunna fastställa att lagar av denna art, om de över huvud tillämpas, ökar friktionen mellan skilda folkgrupper. Då åtal väcks uppstår ett slags koncentration av fördomen. Som exempel nämnes en process mot Jehovas vittnen för angrepp mot katolikerna. Genom denna process uppstod i vederbörande stad en allmän strid mellan katoliker och antikatoliker, och de motsättningar man ville beivra fick sålunda en helt annan omfattning och skärpa än tidigare.

Sammanfattningsvis uttalar Chafee att dessa lagar begränsat debattfriheten, att de lett till en mängd besvärliga processer utan att ha fyllt sitt ändamål, att de ökat friktionen mellan de skilda grupperna och att kränkningar av detta slag alltså inte bör beivras genom lag. Presskommissionen, som består av tretton av USA:s främsta jurister, socialvetenskapsmän och kulturkritiker — bland dem Mac Leish, Merriam, Niebuhr och Schlesinger —, har på dessa skäl enhälligt uttalat sig mot hela den typ av lagstiftning varom här är fråga.

Den amerikanska utredningen har stort intresse för oss. Dels på grund av sitt här endast antydda sakliga innehåll; i den svenska diskussionen har allmänt välmenande fraser dominerat. Dels därför att då man i USA, med dess svåra slitningar mellan skilda grupper, icke anser sig behöva inskränkningar i tryckfriheten på detta område, all sannolikhet talar för att ett sådant behov icke heller finns i Sverige, med dess obetydliga minoritetsproblem. Då justitieministern talar om Åbergs propagandaskrifter och den pinsamma uppmärksamhet de väckt utomlands torde han särskilt ha avsett USA; att för den amerikanska opinionens skull stifta en "lag Åberg" vore emellertid, som det nu sagda visar, synnerligen omotiverat, och i det hela är det osympatiskt att med tanke på en enda persons till utlandet spridda agitation begränsa tryckfriheten i Sverige. I varje fall borde en ordentlig utredning föregå en lagstiftning av denna stora principiella vikt.

Riksdagssammanträden.

Tisdagen den 24 februari 1948.

Första Kammaren kl. 4 e. m.
Andra Kammaren kl. 4 e. m.
Konstitutionsutsk. kl. 11 f. m.
Statsutsk. in pleno kl. 11 f. m.
Statsutsk. 1:a, 3:e och 4:e avd. omed. efter slutat utskottsplenum.
Bevillningsutsk. 1:a o. 2:a avd. kl. 11 f. m.
Bankoutsk. kl. 2 e. m. Obs.! Tiden.
1:a Lagutsk. kl. 11 f. m.
2:a Lagutsk. kl. 11 f. m.
Jordbruksutsk. in pleno kl. 11 f. m.
Jordbruksutsk. 2:a avd. kl. 10.30 f. m.

Salubrinsalvan är ovärderlig när Ni behöver den

De flesta människor plågas någon gång av klåda, särskilt i samband med lindriga hemorroider eller sprickor runt tarmöppningen, s. k. analfissurer. För dessa är Salubrinsalvan en utmärkt hjälp, då den desinficerar och läker utan att irritera. Salubrin Sårsalva är också utmärkt vid "vanliga" lindriga brännsår, skrubb-, skär- och krossår — kort sagt alltid bra att ha hemma!

AB P. HÅKANSSON • ESLÖV

Under försvar av hr Georg Branting

anklagar Morgon-Tidningen Dagens Nyheter för citatförfalskning. Taktiken avslöjas bäst genom påpekandet att det socialdemokratiska organet icke vågar citera den sats av hr Branting saken gäller. Denna sats lyder: "Skulle vi inte möjligen i vår del av världen kunna våga oss på att hämta den lärdomen från Östeuropa att arbetarklassens fasta tro på sitt eget samhällsskick (spärrat här), dess entusiastiska solidaritet med sitt arbete, dess villighet att utstå försakelser — att allt detta är en oerhörd tillgång för återuppbyggnadsarbetet, en tillgång mera värd än miljoner och miljarder dollar?" Morgon-Tidningen svarar helt enkelt att hr Branting avsåg "de västerländska arbetarnas tro på sitt mer eller mindre demokratiska system". Alltså: hr Branting talar om lärdomen från Östeuropa, men menar Västeuropa! Det är kulmen i detta försök att bortförklara det påtagliga och att framställa en halvkommunist som klar demokrat. Vågar Morgon-Tidningen under återgivande av hr Brantings ord hävda denna tolkning?

Vid en omröstning om kristendomsundervisningen

för någon tid sedan beslöt skolkommissionen med ordföranden Weijnes utslagsröst att man i huvudsak skall behålla den gamla ordningen. Minoriteten uttalade sig för konfessionslös religionsundervisning. Närmare upplysningar om hur den senare linjen utformats — där finns olika möjligheter — föreligger inte. Men bara den omständigheten att en kvinnlig kommittéledamot som utpekas som "Husmodersförbundets representant", fru Märta de Laval, anslutit sig till det friare programmet har framkallat verop och protester i olika religiösa organ. Nu senast klagar Vår kyrka över denna "dråpliga" händelse, åberopande "majoriteten bland skolbarnsmammorna", som anses förfördelade "främst ur demokratisk synpunkt". Hur så? om man får fråga. Fru de Laval har lika litet som någon annan ledamot av skolkommittén valts av en majoritet inom en organisation eller ens satts på sin plats i egenskap av "husmodersförbundare". Det är hennes personliga erfarenhet och allmänna kapacitet som ligger till grund för placeringen. Då är det en god demokratisk regel att hon tar ställning till olika frågor enligt sin övertygelse och inte med stöd av lösa antaganden om vad den eller den gruppen av kvinnor skulle anse om den eller den skolfrågan i den händelse de skulle bli tillfrågade. Åberopandet av demokratiska grundsatser är i detta fall fullkomligt malplacerat. Den ton med vilken saken diskuteras tyder på en anspråksfullhet som högst ogärna medger samma demokratiska frihet åt fritänkare och religiösa individualister som åt bekännelsetrogna.

PRESSGRANNAR

Den nordiska gruppen, vars utrikes- och handelsministrar nu konfererar i Oslo, har trots alla självhushållningstendenser ett närmare ekonomiskt samarbete på sitt program. Morgon-Tidningen (s) tecknar utsikterna mot bakgrunden av Benelux-gruppens ansträngningar på samma område:

Det är klart att de nordiska regeringarna, som i allmänhet är mer betänksamma och vana att allvarligt och grundligt tänka igenom stora reformplaner innan de tar ställning, också i det här fallet börjar med en ordentlig utredning — även med risk att från de ivrigaste nordisterna få höra glåpord om att ingenting sker. Utredningen måste tydligen omfatta både de ekonomiska konsekvenserna av tullarnas borttagande våra länder emellan och de ekonomiska och tulltekniska frågor som sammanhänger med tullsatsernas höjd utåt och tulltariffernas struktur. Att agrartullarna utgör ett problem för sig är givet.

Finland är emellertid inte med, och Upsala Nya Tidning (fp) stryker under hur den bristen uppfattas:

Det gör oss ont, att Finland skall behöva buga för Ryssland som för sin herre och härskare och rätta alla sina kontakter väster ut efter dess minspel. Det tillkommer Förenta nationerna att sörja för folkens frihet och självbestämmanderätt, och det bör vara sagt, att denna organisation aldrig kan vinna folkens förtroende, så länge den bara blundar för uppenbara missförhållanden i detta avseende. I Finland har ännu ingenting hänt, som påkallar ett ingripande, men Greklands exempel — för att inte nämna andra länder — är ett mycket allvarligt varsel.

Nu är det ett faktum, att Finland måste ställas utanför varje diskussion om nordisk samverkan utanför det kulturella området. Vill vi inrätta oss nordiskt, så är det endast ett stympat Norden, som kan komma på tal. Därmed har den nordiska tanken försvagats, ty en frontlinje längs igenom Norden är just vad nordismen vill undgå.

Den citerade tidningen vill erinra om att försvarsproblemen måste tränga sig fram vid varje uppriktig diskussion om den nordiska orienteringen.

Utsikterna för det svensk-polska handelsutbytet belyses av Finanstidningen, som betonar att kolleveransernas storlek och finansieringen av svenska långtidsleveranser står som skäligen öppna frågor:

Emellertid står det klart, att en ny

"Liberal debatt" kommer i mars

Om någon skriver ovänliga saker om dagens Ryssland, så brukar kommunistsympatisörer svara med två argument: För det första är den ovänlige skribenten alldeles okänd. För det andra är han känd för att vara ovederhäftig.

Yttrandet fälldes av professor Torgny Segerstedt vid liberala studentförbundets tredagarskongress i Brevik, som avslutades på söndagen. Professorns föredrag "öst-väst, en ideologisk försvarsfråga" var för övrigt i sin helhet så eldande att studenterna stimulerades till ett uttalande där de fördömer den undfallenhet och oklarhet som präglar vår utrikespolitik i dess förhållande till de kommunistiska diktaturerna.

— Det är min uppfattning att man är inne på ungefär samma linje som på sin tid visavi nazismen, säger ordföranden, jur. stud. Per-Olof Hanson. Det är ett förhållandevis litet fåtal som har klara linjer. Det skall inte förnekas att det finns saker hos kommunismen som är odelat ...

P.-O. Hanson.

Stor expo kulmen på skogsveckan

Länsjägmästare Erik Hedemann-Gade, t. v., skogschefen G. Wesslén och jägmästare T. Stålfelt.

Årets skogsvecka, som hålles den 5—11 mars, kommer i år att få en särskild prägel. Det blir inte bara de vanliga mötena och diskussionerna, utan den här ...

Bensinransonen fackmannafråga

Statsminister Erlanders tal om oppositionens "rädsla" för att gå in i en parlamentarisk bensinkommitté tillbakavisas bestämt av professor Ohlin, som framhäver att regeringens uppläggning av frågan gjorde den till ett spörsmål för fackmän.

Från oppositionens håll frågades, meddelar hr Ohlin, om avsikten var att kommittén skulle undersöka möjligheten att öka importen av bensin så att regleringen sannolikt bleve onödig. Detta skulle kräva endast 20—25 milj. kr. i valutor. En granskning av hela den svenska importplanen bleve i så fall nödvändig, och frågan skulle alltså gälla en ny handelspolitisk beredning. Regeringen svarade att detta ej var avsikten. Kommittén skulle behandla bensinregleringsfrågorna och uppgöra förslag till en avvägning mellan olika förbrukare. Från folkpartiet svarades då att det naturliga var att denna ransonering, liksom alla andra, finge skötas av de statliga kommissionerna. Man rekommenderade regeringen att för ärendets beredning tillkalla experter från motororganisationer och övriga förbrukare. Om regeringen sedan, efter att den preli- ...

Parlamentariskt omslagspapper.

Donator gav 800.000, var självsoförmögen

Från Dagens Nyheters korrespondent.
ARVIKA, måndag.

Processen om den s. k. Skillingmarksdonationen på omkring 800.000 kr. inleddes på måndagen inför Nordmarks häradsrätt i Årjäng. Käranden, den 88-åriga mångmiljonärskan fröken Aurora Hanneborg i Oslo, företräddes av advokat Sten Leijonhufvud, Stockholm, och svarandesidan, Skillingmarks församling och pastor H. Malmgren, av advokat Gunnar Dellborg, Göteborg.

Upptakten till målet är att fröken Hanneborgs förmyndare stämt Skillingmarks församling och pastor Malmgren med yrkande att det av fröken Hanneborg utfärdade gåvobrevet skall återgå. Detta omfattar skog, fastigheter m. m. för ett värde av omkring 800.000 kr.

Den viktigaste punkten i kärandesidans anförande var protokollet om fröken Hanneborgs sinnesundersökning, av vilket klart framgick att fröken Hanneborg inte kunde göras juridiskt ansvarig för de utfästelser hon gjort. Bland annat hade hon vid undersökningen ej kunnat räkna upp veckodagarna, och ej heller visste hon vilket år ...

Papper av halm knappast lönande

Spritinköpen i januari 4,69 milj. mer än i fjol

Läget förvärras vid rådhusrätten

Råsunda bygger för nio miljoner

Motorfolket hotar med valet i höst

Strejken uppsköts i bankkonflikten

Opinionsmöte i Göteborg.

Stadskollegiet emot delning av Spånga

Taxehöjning från 1 april för radiotelefonsamtal

OFFICIELLT
återfinnes i dag på sidan elva.

Semesterresor

Program föreligger för följande sällskapsresor:

Köpenhamn — Påsk 4 dagar .... Kr. 149:—
Bryssel — Paris 15 dagar .... Kr. 635:— 15 dagar .... Kr. 695:—
London — Olympiaden 15 dagar .... Kr. 655:—
Nord-Italien 14 dagar .... Kr. 685:—
Italien med Rom 18 dagar .... Kr. 825:—

Paddans Turistbureau
Basargatan 10. Tel. 17 45 45
Göteborg

© Tingstensamlingen   Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.